

ĆWICZENIE

Zestaw trzech ćwiczeń *Miasto Dobra Rozmowa*

Rozmawiajmy o migracjach

Zestaw trzech ćwiczeń z młodzieżą *Miasto Dobra Rozmowa*

Barbara Głąb

klasy VI–VIII szkoły podstawowej i szkoła ponadpodstawowa

3 × 45 minut

Krótki opis zestawu aktywności

Podczas lekcji zastanowimy się, czym jest dobra rozmowa i jakie są jej zasady. Rozważymy, co sprzyja rozmowie, a co ją utrudnia, a nawet uniemożliwia. Obejrzymy kilkuminutową animację *Rozmawiamy o migracjach*. Z niej zaczerpnijemy wskazówki, jak rozmawiać na trudne, sporne tematy. Jednym z nich są migracje ludności.

Rozmawiamy o migracjach, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2020.

Szacuje się, że na świecie są obecnie 272 miliony migrantów i migrantek, co stanowi 3,5% populacji globu. To, że ludzie się przemieszczają, jest faktem, a z faktami nie można polemizować. Jeśli to robimy, to dlatego, że utożsamiamy je z opiniami. Jak odróżnić fakty od opinii? Czy zdarzyło się wam wygłosić opinię, która jest sprzeczna z faktami? A co ze stereotypami i uprzedzeniami? Rozmawiając o migracjach, często się nimi kierujemy. Jak sądzicie, dlaczego stoją one na przeszkodzie dobrej rozmowie? Jak zwalczać uprzedzenia i stereotypy? Przychodzą wam do głowy jakieś rozwiązania? W czasie lekcji zastanowimy się, jak rozmawiać, żeby się porozumieć. Zbudujemy miasto Dobra Rozmowa. Obalimy mury!

Zestaw *Miasto Dobra Rozmowa* to trzy aktywności:

Aktywność 1. Miasto Dobra Rozmowa

- Krok 1. Miasto jako miejsce spotkań
- Krok 2. Superkilen jako miasto dobrego sąsiedztwa
- Krok 3. Miasto Dobra Rozmowa

Aktywność 2. Obalamy mury

Aktywność 3. Miejski Targ Wymiany Faktów i Opinii

Aktywność 1 składa się z trzech części i zaleca się je realizować w określonej kolejności: krok 1, krok 2, krok 3. Aktywności 2 oraz 3 stanowią kontynuację aktywności 1, ale można je bez przeszkód realizować oddzielnie.

METODY PRACY	FORMY PRACY	ŚRODKI DYDAKTYCZNE I MATERIAŁY
dyskusja burza pomysłów kula śnieżna praca z tekstem praca z obrazem technika niedokończonych zdań wcielenie się w rolę plakat	praca indywidualna praca w grupach praca na forum	Lekcja w klasie: tablica, rzutnik, telefony komórkowe, karteczki post-it, białe puste karty stylizowane na karty do gry, duże arkusze papieru, markery, ołówki, gumka do ścierania itp. Lekcja online: tablica interaktywna Google Jamboard, dowolny program graficzny bądź duże arkusze papieru, markery, ołówki, gumka do ścierania, telefon komórkowy z aparatem fotograficznym

AKTYWNOŚĆ 1. MIASTO DOBRA ROZMOWA

2 x 45 minut

KROK 1. Miasto jako miejsce spotkań

Rozmowa jest jedną z najważniejszych ludzkich aktywności. Mamy nie tylko wiele tematów, ale też wiele powodów do rozmów. Rozmawiamy w rozmaitych okolicznościach, o różnych porach, w przeróżnych miejscach: biegnąc, idąc, stojąc, siedząc, leżąc; latem, zimą, w dzień, w nocy; w domu, na dworze, na spokojnej lub ruchliwej ulicy; na targu, w tramwaju, na placu zabaw, w przychodni lekarskiej, na poczcie, w parku, na ławce przed blokiem, w drodze do pracy, do szkoły, na siłownię. Rozmawiamy z kimś o czymś lub o kimś, w jakiś sposób.

Zastanawialiście się kiedyś, czy to, gdzie rozmawiamy, ma wpływ na przebieg i charakter rozmowy? Tę kwestię rozważał Jan Gehl, duński architekt, propagator idei miasta jako miejsca spotkań i forum społecznego dialogu. Są takie miasta, które sprzyjają nawiązywaniu relacji, i takie, które to utrudniają. Zdaniem Gehla „dobre miasto do spotkań to w pierwszym rzędzie miasto o dobrych uwarunkowaniach dla trzech podstawowych ludzkich aktywności: patrzenia, słuchania, mówienia”. Niestety większość miast – niezależnie od położenia geograficznego, potencjału gospodarczego i poziomu rozwoju – zawodzi jako przestrzeń interakcji. Autor przetłumaczonej na język polski pracy *Miasta dla ludzi* bada, jakie rozwiązania w zakresie planowania przestrzennego wzmacniają rolę miasta jako „otwartej i dostępnej platformy spotkań międzyludzkich”, a jakie ją osłabiają. W tej części zajęć zapoznamy się z krótkim

fragmentem książki Gehla (załącznik nr 1), a następnie wcielimy się w role architektów i architektek miejskich i zastanowimy się, jakie rozwiązania urbanistyczne i architektoniczne ułatwiają prowadzenia rozmów, a jakie stanowią przeszkodę dla tej społecznej aktywności.

PYTANIA KLUCZOWE

- Jak mogę budować porozumienie z innymi ludźmi mimo różnic między mną a nimi?
- Jak rozmawiać, żeby się porozumieć? Co sprzyja rozmowie, a co ją utrudnia bądź uniemożliwia?
- Czym jest dobra rozmowa? Jakie zasady przyświecają dobrej rozmowie?
- Jaki rozmowa ma wpływ na życie jednostek i społeczności?

 2 minuty

1. Zapoznaj uczniów i uczennice z fragmentem książki *Miasta dla ludzi* Jana Gehla, architekta, wykładowcy kopenhaskiej Akademii Sztuk Pięknych, eksperta w dziedzinie projektowania przestrzeni publicznej, propagatora idei miasta jako miejsca spotkań (*załącznik nr 1*).

 3 minuty

2. Zwróć się do uczestników i uczestniczek zajęć z pytaniem, jak rozumieją słowa Gehla: „Dobre miasto do spotkań to w pierwszym rzędzie miasto o dobrych uwarunkowaniach dla trzech podstawowych ludzkich aktywności: patrzenia, słuchania, mówienia”.

 15 minut

3. Zaprosz klasę do pracy w grupach. Podziel uczniów i uczennice na grupy według wybranej metody. Zaproponuj, aby wcielili się w role architektów i architektek miejskich i zastanowili nad następującą kwestią: jakie rozwiązania architektoniczne i urbanistyczne w przestrzeni miasta sprzyjają spotkaniom i rozmowom, a jakie je utrudniają. Na wykonanie zadania uczniowie i uczennice mają 10 minut. Po upływie tego czasu poprosz członków i członkinie poszczególnych grup, aby zaprezentowali wyniki swojej pracy. Pomyśły, uwagi, refleksje uczniów i uczennic notuj na bieżąco na tablicy/ tablicy interaktywnej, zachowując podział na to, co sprzyja spotkaniom i rozmowom, i to, co im nie sprzyja.

KROK 2. Superkillen

W tej części zajęć zapoznamy się z historią Nørrebro – kopenhaskiej dzielnicy, która uchodzi za wzór udanej integracji wielonarodowej społeczności (*załącznik nr 2*).

 5 minut

4. Poprosz uczniów i uczennice, aby wyszukali w internecie informacje na temat projektu urbanistycznego Superkillen.

5 minut

5. Zachęć uczestników i uczestniczki lekcji, aby podzielili się rezultatami swoich poszukiwań na forum klasy. W tej części zajęć bardzo ważną rolę będą odgrywać materiały wizualne. Znajdź w internecie dobrej jakości fotografie przedstawiające kopenhaski park Superkilen i wyświetl je przy użyciu rzutnika/udostępnij online, kiedy uczniowie i uczennice będą prezentować wyniki swoich poszukiwań.

10 minut

6. Poproś o przedyskutowanie na forum klasy następującej kwestii: jakie cele przyświecały zespołowi architektów i architektek pracujących nad projektem urbanistycznym Superkilen.

Lekcja w klasie: Wnioski z dyskusji uczniowie i uczennice mogą zanotować na karteczkach samoprzylepnych. Poproś, aby przykleili karteczki do tablicy i uważnie się im przyjrzeni.

Lekcja online: Poproś uczniów i uczennice, aby wnioski z dyskusji zanotowali na tablicy interaktywnej, np. Google Jamboard, która umożliwia dodawanie wirtualnych karteczek samoprzylepnych.

Przykładowe odpowiedzi: zagospodarowanie przestrzeni, estetyzacja otoczenia, zwiększenie poziomu bezpieczeństwa, poprawa warunków życia lokalnej społeczności, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, integracja społeczna, budowanie tożsamości lokalnej.

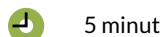
5 minut

7. Omów krótko cele, zwracając uwagę przede wszystkim na te, które dotyczą omawianego zagadnienia, a więc miasta jako miejsca spotkań i rozmowy.

KROK 3. Miasto Dobra Rozmowa

Rozmowa to okazja do wymiany myśli, poszerzenie horyzontów, zbliżenie z drugim człowiekiem, to nauka słuchania i rozumienia. Dobra rozmowa ma swoje zasady. Z zasadami dobrej rozmowy zapoznajcie się, oglądając animację *Rozmawiajmy o migracjach*. Na początku zajęć (krok 1) wcieliłiście się w postaci architektów i architektek miejskich i dyskutowaliście o tym, jak stworzyć w mieście przestrzeń do spotkań i rozmowy. Teraz ponownie odegracie rolę architektów i architektek, ale nie będziecie projektować miasta, lecz rozmowę, która będzie niczym miasto.

Pomyślcie sobie, że rozmowa – ściślej dobra rozmowa – jest niczym miasto. Nie jest jednak zbudowana z drewna ani z cegły, lecz z zasad. Wyobraźcie sobie, że głównym zasadom dobrej rozmowy i ich uszczegółowieniom odpowiadają infrastruktura (tj. drogi, koleje, mosty, tunele, kanały ściekowe, sieci elektryczne i komunikacyjne) i elementy architektury dużej oraz małej (ławki, wiaty, tablice, kosze na śmieci, słupki, parkingi rowerowe, donice). Niech przykładowo jedna z głównych zasad „Słowa mają moc” będzie ulicą, a rozwinięcie tej zasady „Bądźmy ostrożni w używaniu metafor” – odchodzącą od głównej ulicy ścieżką rowerową bądź stojącą w pobliżu wiatą przystankową. Niech miasto się nazywa Dobra Rozmowa. Do dzieła!

5 minut

8. Zaprezentuj animację *Rozmawiamy o migracjach*.
9. Podziel uczniów i uczennice na grupy według wybranej metody. Poproś zespoły, aby przedyskutowały zasady dobrej rozmowy, o których była mowa w animacji *Rozmawiamy o migracjach*. Zaproponuj, aby młodzież pracowała metodą niedokończonych zdań:
 - Dobrej rozmowie sprzyja...
 - Dobrą rozmowę utrudnia...

Na wykonanie zadania uczestnicy i uczestniczki zajęć mają 5 minut.

20 minut

Zaproś grupy do pracy nad projektem rozmowy-miasta w formie plakatu. Niech nosi tytuł „Miasto Dobra Rozmowa”. Za podsumowanie rezultatów pracy odpowiada główny architekt/główna architektka – osoba wybrana przez zespół. Na wykonanie zadania młodzież ma 20 minut.

Lekcja w klasie: rozdaj uczniom i uczennicom kartony, markery, ołówki, gumki do ścierania itp.

Lekcja online: główny architekt bądź główna architektka tworzy projekt według pomysłów i rozwiązań wypracowanych przez wszystkich członków i członkinie zespołu projektowego.

Plakat można wykonać w wybranym programie graficznym albo wykorzystując tradycyjne narzędzia: karton, markery, ołówek itp. Po zakończeniu pracy główny architekt albo architektka zapisuje plik w formacie JPG, PNG itp. bądź fotografuje plakat, a następnie publikuje zdjęcie na klasowym forum lub przesyła na klasową skrzynkę e-mail.

20 minut

10. Poproś uczniów i uczennice, aby wystąpili w roli przewodników i przewodniczek po mieście Dobra Rozmowa i zaprezentowali rezultaty swojej pracy na forum klasy. Na wykonanie zadania przeznacz 20 minut. Zadaj pytania pomocnicze:

Jakie cele przyświecały wam przy realizacji projektu „Miasto Dobra Rozmowa”? Czy udało wam się je osiągnąć?

- Dla kogo jest zaprojektowane miasto Dobra Rozmowa? Kto je współtworzy? Kto ma prawo je zamieszkiwać? Kto ma prawo korzystać z oferowanych przez nie możliwości?
- Czy pracując wspólnie nad projektem, przestrzegaliście zasad dobrej rozmowy?

ZAŁĄCZNIK NR 1

Jan Gehl, *Miasta dla ludzi*

Dobre miasto do spotkań to w pierwszym rzędzie miasto o dobrych warunkowaniach dla trzech podstawowych ludzkich aktywności: patrzenia, słuchania i mówienia.

Spotkania w przestrzeni miejskiej odbywają się na wielu poziomach. Kontakty pasywne – możliwość po prostu widzenia i słyszenia życia miejskiego – są niewymuszoną i niezobowiązującą formą. Widzieć i być widzianym to najprostszy i najpowszechniejszy rodzaj spotkań między ludźmi.

W porównaniu z liczbą kontaktów wzrokowo-dźwiękowych aktywne i bezpośrednie spotkania stanowią mniejszą, lecz zróżnicowaną grupę. Są tu spotkania planowane i spontaniczne, są pozdrowienia, wymiana zdań i rozmowy z napotkanymi podczas spaceru, pytania o drogę i wskazówki w odpowiedzi. Są też rozmowy z rodziną i przyjaciółmi, z którymi idzie się przez miasto. Są rozmowy na ławkach, przystankach autobusowych, z osobą siedzącą koło ciebie – jeśli jest okazja lub zdarzy się coś nieoczekiwanego. Są zdarzenia i przedstawienia, na które się patrzy, muzyki, których się słucha, wielkie publiczne wydarzenia – parady, zabawy uliczne i demonstracje, którym można się przyglądać lub brać w nich udział.

Te możliwości patrzenia, słuchania i mówienia – w różnych połączeniach – są warunkiem komunikacji między ludźmi w przestrzeni miasta.

Jan Gehl, *Miasta dla ludzi*, przeł. Szymon Nogalski, Kraków 2014, s. 148.

ZAŁĄCZNIK NR 2

Superkilen

O tym, że dobra rozmowa jest gwarancją dobrego sąsiedztwa, mogą się przekonać mieszkańcy i mieszkanki Nørrebro – jednej z najbardziej zróżnicowanej kulturowo i społecznie dzielnic Kopenhagi. Od początku jej istnienia (druga połowa XIX w.) osiedlali się tam ludzie z różnych stron świata. Dziś tę część miasta zamieszkują przedstawiciele i przedstawicielki ponad sześćdziesięciu narodowości. Historia kopenhaskiej dzielnicy ściśle się więc wiąże z historią migracji: migranci i migrantki oraz ich potomkowie i potomkinie współtworzą kulturowy i społeczny krajobraz tego miejsca. Nørrebro jest prawdziwym tygłem języków, kultur, przekonań i wartości. O jego wyjątkowości przesądza jednak to, że jego mieszkańcy i mieszkanki starają się utrzymywać dobre stosunki sąsiedzkie, choć tak wiele ich od siebie różni. Dziś Nørrebro przedstawia się jako przykład udanej integracji wielonarodowej społeczności, ale do 2012 roku duńska dzielnica była znana przede wszystkim z zamieszek połączonych z aktami wandalizmu.

Przez ulice Nørrebro przechodziły i wciąż często przechodzą tłumy demonstrantów i demonstrantek żądających poprawy warunków pracy, solidaryzujących się z osobami, które doświadczyły dyskryminacji i nierównego traktowania, domagających się respektowania praw człowieka, zgłaszających sprzeciw wobec zawłaszczania przestrzeni publicznej przez sektor prywatny. Prawo do pokojowych zgromadzeń jest jednym z fundamentów demokracji, niestety protestom i demonstracjom w Nørrebro często towarzyszyły zamieszki. Co sprawiło, że rozmaite napięcia i konflikty społeczne zostały w Nørrebro złagodzone atmosferą współpracy i porozumienia? Odpowiedź brzmi: Superkilen.

W ramach programu rewitalizacji miasta w Nørrebro powstał park miejski Superkilen, który znakomicie sprawdza się w roli współczesnej agory. Architektom i architektkom zaangażowanym w pracę nad tym projektem urbanistycznym zależało przede wszystkim na tym, żeby zintegrować lokalną społeczność. Za cel postawili sobie, by każdy mieszkaniowiec i każda mieszkanka dzielnicy mieli sposobność zaznaczyć w niej swoją obecność jako niepowtarzalne jednostki – mogli wyrazić swoje przekonania, zamaniifestować poglądy, podzielić się doświadczeniami. Superkilen stał się miejscem ożywionej aktywności członków i członkiń lokalnej społeczności, a także interesującym punktem na mapie Kopenhagi.

Park zajmuje powierzchnię około 30 tysięcy metrów kwadratowych i jest podzielony na trzy funkcjonalne strefy różniące się barwami: czerwoną, czarną oraz zieloną. Jego znakiem rozpoznawczym są porozstawiane to tu, to tam meble miejskie, które swoimi fantazyjnymi kształtami i równie ciekawą kolorystyką zachęcają do użytkowania. Na uwagę zasługuje jednak przede wszystkim fakt, że do udziału w pracach nad projektem mebli miejskich do parku Superkilen zostali zaproszeni przedstawiciele i przedstawicielki mniejszości etnicznych i narodowych mieszkający w okolicy. Zagospodarowanie parku jest więc po części rezultatem konsultacji społecznych. Migranci i migrantki zaaprobowali pomysł architektów i architektek, aby wyposażyć park w obiekty rekreacyjne typowe dla krajów, z których pochodzą, albo inspirowane kulturą tych krajów. To od decyzji migrantek i migrantów zależało, jakie obiekty rekreacyjne znajdą się na terenie Superkilen. Niektórzy z nich odbyli wraz z grupą artystów i artystek zaangażowanych w budowę parku podróż do miejsc swojego urodzenia, aby stamtąd zaczerpnąć inspiracje do realizacji przedsięwzięcia: na Jamajkę, do Tajlandii, Hiszpanii, Palestyny, Stanów Zjednoczonych. Dzięki tym wyprawom badawczym, a w jeszcze większej mierze dzięki rozmowom ze społecznością migrantów i migrantek przestrzeń parku zapełniła się obiektami małej architektury, które

srowadzono z rozmaitych zakątków świata albo wykonano na miejscu na wzór obiektów charakterystycznych dla różnych kultur. Przystanek autobusowy z Szymkentu w Kazachstanie, fontanna ozdobiona marokańskimi płytkami, ławka typu „swing”, która jest częstym elementem wyposażenia placów zabaw w Bagdadzie, stoliki szachowe, które przywędrowały do Kopenhagi z Bukaresztu, zjeżdżalnia w kształcie ośmiornicy stanowiąca ukłon w stronę osób japońskiego pochodzenia – to tylko kilka przykładów artefaktów, które zawitały do dzielnicy. Gdy przyjrzymy się bliżej neonowi wzorowanemu na symbolu religii mużułmańskiej, półksiężycu z gwiazdą, odkryjemy, że gwiazdę zastąpiono zębem trzonowym – to kopia reklamy gabinetu stomatologicznego z Dohy, stolicy Kataru, w Nørrebro pełni ona funkcję latarni. Roślinność w północnej części parku odpowiada na potrzebę mieszkańców i mieszanek, by mieć dostęp do terenów zielonych. Superkilen może się też pochwalić dobrze rozwiniętą infrastrukturą sportową, znajdują się tu boiska, siłownie plenerowe, ścieżki rowerowe itd.

Zaniedbana do tej pory przestrzeń miejska stała się obiektem troski mieszkańców i mieszanek dzielnicy. Na wywodzące się z rozmaitych kontekstów kulturowych meble miejskie i inne elementy małej architektury warto spojrzeć jako na emblematy tożsamości, a na park w całości jako na skuteczne narzędzie przeciwdziałania społecznemu wykluczeniu i marginalizacji. Choć kopenhaska dzielnica nie jest wolna od konfliktów, to jej mieszkańcy i mieszkanki dążą niestrudzenie do ich przezwyciężenia. Podczas organizowanych na terenie parku wydarzeń kulturalnych czy sportowych odbywają się spotkania oraz rozmowy ponad podziałami. Koncerty na świeżym powietrzu czy turnieje sportowe sprzyjają zacieśnieniu więzi społecznych. Jedną z lokalnych atrakcji jest kuchnia społeczna, która kusi perspektywą wspólnego gotowania i biesiadowania. Przykład kopenhaskiej dzielnicy skłania do refleksji, jaki wpływ ma rozmowa na życie jednostek i społeczności.

AKTYWNOŚĆ 2. OBALAMY MURY

⏴ 45 minut

Osiem fotografii wykonanych w różnym miejscach i w różnym czasie to osiem różnych opowieści. Co te fotografie i te opowieści ze sobą łączy? Mur. Paradoksalnie – bo mury się wznosi, by dzielić, a nie łączyć.

Historia murów to historia ich budowania i umacniania, ale też ich forsowania i obalania. Gdy się patrzy na niektóre mury, można odnieść wrażenie, że są z nami od zawsze – pomysł, by je obalić, może się nam wydać absurdalny. Są mury, które przetrwały tylko we fragmentach, ale wciąż zajmują ważne miejsce w pamięci ludzi – przykładem są mury getta warszawskiego. Są też takie mury, które cechują się tymczasowością: powstają na skutek nagłych wydarzeń, a potem znikają. Po co budujemy mury? W najprostszycy słowach: po to, żeby odseparować jednych od drugich. Po to powstał mur na granicy Stanów Zjednoczonych i Meksyku czy mur bezpieczeństwa oddzielający Izrael od Palestyny. Mniej spektakularne mury spotyka się często na osiedlach. Aby uniemożliwić komuś przejście, czasem wystarczy tylko tabliczka.

Nie trzeba fizycznie wznosić muru, aby istniał. Niektóre mury rodzą się w naszych głowach. Często takie mury powstają w trakcie rozmowy. W trakcie spotkania obejrzymy animację [Rozmawiajmy o migracjach](#) i zastanowimy się, co sprzyja rozmowie ponad podziałami, a co ją utrudnia. Skupimy uwagę przede wszystkim na zasadzie: „Ważne, żeby mówić, ważne, żeby słuchać”.

○ PYTANIA KLUCZOWE

- Jak rozmawiać, żeby się porozumieć?
- Jakie argumenty przemawiają za wznoszeniem murów uniemożliwiających przejście, a jakie przeciw?
- Czego uczą nas opowieści o murach – ich wznoszeniu i obalaniu?
- Co symbolizuje mur?

○ CELE

Uczeń/uczennica

- zna i stara się stosować zasadę dobrej rozmowy: „Ważne, żeby mówić, ważne, żeby słuchać”
- rozważa argumenty za i przeciw budowaniu murów uniemożliwiających przejście na drugą stronę
- podaje przykłady znanych murów
- potrafi opisać symbolikę muru.

⏴ 15 minut

11. Zapoznaj uczniów i uczennice z animacją [Rozmawiajmy o migracjach](#).
12. Poproś, aby wymienili zasady dobrej rozmowy, o których jest mowa w animacji.
13. Zapisz zasady na tablicy/tablicy interaktywnej.

14. Zachęć młodzież do dyskusji na temat jednej z zasad dobrej rozmowy: „Ważne, żeby mówić, ważne, żeby słuchać”. Zapytaj, dlaczego warto jej przestrzegać.

Praca z obrazami fotograficznymi

30 minut

15. Podziel uczniów i uczennice na osiem grup.
16. Podziel się adresami stron prezentującymi fotografie ([załącznik nr 3](#)) – jedna grupa pracuje z jedną fotografią.
17. Powiedz, że w tej części zajęć zadanie będzie polegało na analizie i interpretacji obrazów fotograficznych. Wyjaśnij, że dołączone do fotografii fragmenty tekstów pełnią funkcję wskazówek interpretacyjnych.
18. Zadaj członkom i członkiniom poszczególnych grup następujące pytania:
- Jakie emocje wywołuje w was dana fotografia?
 - Co fotografia przedstawia?
 - Jaki jest historyczny/polityczny/społeczny/kulturowy kontekst danej fotografii? Spróbujcie określić czas i miejsce jej wykonania.
 - Jakie funkcje pełnił/pełni mur przedstawiony na fotografii?

- Jakie decyzje i działania sprzyjały/sprzyjają forsowaniu murów, a jakie je umacniają/umacniały?

Poproś uczniów i uczennice, aby odpowiedzi na te pytania zapisali na kartce/tablicy interaktywnej. Na wykonanie zadania mają 10 minut. Po upływie tego czasu poproś jedną osobę z każdej grupy, aby przeczytała odpowiedzi na forum klasy. Sprawdź, czy są poprawne pod względem merytorycznym. Opatrz wypowiedzi dodatkowymi informacjami, które znajdziesz w literaturze fachowej. Przygotowując się do lekcji, możesz się zainspirować także fragmentami tekstów z załącznika nr 3.

Za i przeciw

45 minut

19. Zwróć się do uczniów i uczennic następującymi słowami: Do miasta Dobra Rozmowa zaczęli przybywać uchodźcy i uchodźczynie z przygranicznego Neighbour, gdzie od paru miesięcy toczy się wojna domowa. Kilka osób zasiadających w radzie miasta zgłosiło projekt uchwały w sprawie budowy muru separacyjnego na granicy z Neighbour. Inni sprzeciwili się takiemu rozwiązaniu, uważając, że miasto powinno przyjąć uchodźców i uchodźczynie uciekających z terenów objętych wojną. Prezydentka miasta skierowała projekt uchwały do konsultacji społecznych. Jako obywatele i obywatelki miasta Dobra Rozmowa będziecie współuczestniczyć w podejmowaniu decyzji dotyczącej kryzysu migracyjnego. Czy opowiadacie się za budową muru separacyjnego w mieście Dobra Rozmowa, czy przeciwko jego budowie? Rozważcie argumenty za i przeciw.

20. Poinformuj uczniów i uczennice, że będziecie pracować metodą kuli śnieżnej.
21. Podziel klasę na cztery grupy o mniej więcej równej liczbie osób. Grupy 1 oraz 2 rozważają argumenty za budową muru separacyjnego, a grupy 3 oraz 4 przeciw jego budowie. Poproś uczestników i uczestniczki zajęć, aby odpowiedzi notowali skrupulatnie, najlepiej w punktach. Na wykonanie zadania przeznaczcie 5 minut.
22. Niech grupy 1 i 2 stworzą grupę A, a grupy 3 i 4 grupę B. Zadanie grupy A będzie polegało na rozważeniu argumentów za budową muru, a grupy B – przeciw jego budowie. Poproś uczniów i uczennice, aby odpowiedzi zapisywali starannie, najlepiej w punktach. Na wykonanie zadania przeznaczcie 5 minut. Zwróć uczniom i uczennicom uwagę, że warunkiem efektywnej współpracy w nowo utworzonych grupach A i B będzie wymiana pomysłów i propozycji wypracowanych w poprzednich grupach.
23. Poproś osoby z grup A i B, aby przedstawiły wyniki pracy na forum klasy. Zaproponuj uczniom i uczennicom, aby wypowiedzi zaczęli od słów:
- Należy zbudować mur, bo...
 - Nie należy budować muru, bo...

Członkowie i członkinie grup przedstawiają argumenty na przemian: raz za budową muru, a raz przeciwko jego budowie.

Podsumowując tę część zajęć, zapytaj uczniów i uczennice, czy formułowanie argumentów za budową muru (grupa A) bądź przeciw jego

budowie (grupa B) pokrywało się z ich osobistymi przekonaniem. Jeżeli nie, mogą przejść do grupy, która reprezentuje ich poglądy. Zapytaj te osoby, jak się czuły, kiedy były zmuszone do uzasadniania stanowiska odmiennego od własnego. Zwróć się do wszystkich uczniów i uczennic z pytaniami: Dlaczego warto rozpatrywać zjawiska i kwestie z różnych punktów widzenia? Dlaczego warto argumentować za i przeciw?

24. Zachęć uczniów i uczennice, aby dokończyli zdanie: „Dzisiaj na lekcji dowiedziałem/dowiedziałam się...”. Powróćcie myślami do fragmentu animacji **Rozmawiajmy o migracjach**. Przypomnij, że jednym z powracających w filmie motywów jest mur. W ramach podsumowania zajęć zapytaj uczniów i uczennice: Co ten mur może symbolizować?

Lekcja w klasie:

- Rozsuń ławki i krzesła na boki. Podziel pomieszczenie na cztery identyczne części. Linie możesz narysować kredą albo wyznaczyć je przy użyciu taśmy malarskiej. Pola oznacz numerami 1, 2, 3, 4. Pola numer 1 i 2 znajdują się po jednej stronie sali, a pola numer 3 i 4 po drugiej. Numery pól odpowiadają numerom poszczególnych grup.
- Po połączeniu się grupy 1 i 2 w grupę A, a grupy 3 i 4 w grupę B, zmaż/usuń linię oddzielającą pola 1 i 2 oraz linię oddzielającą pola 3 i 4. W ten sposób utworzone zostaną dwa pola. Pole zajęte przez uczniów i uczennice z grupy A oznacz literą A, a pole zajęte przez uczniów i uczennice z grupy B oznacz literą B.
- Po wykonaniu zadań opisanych w punkcie 3 zmaż/usuń linię oddzielającą pola A i B.
- Poproś uczniów i uczennice, aby usiedli w kręgu.

Lekcja online: Pracę w grupach możesz zrealizować również na lekcji online. Po przedstawieniu argumentów za i przeciw w sprawie budowy muru zaproś uczniów i uczennice do dalszej dyskusji na forum klasy. Zadbaj, aby dyskusja miała bardziej swobodny charakter. Stwórz wspólnotę on-line. W czasie rozmowy możesz wyświetlać na ekranie komputera fotografie przedstawiające rozmaite wspólnoty, np. zdjęcie młodzieży siedzącej w kręgu na trawie i rozmawiającej, pracującej w klasie nad jakimś projektem metodą burzy mózgów, biorącej udział w Dyskusyjnym Klubie Filmowym, uczestniczącej w Młodzieżowym Strajku Klimatycznym. Możesz zaproponować również wykonanie klasowego zdjęcia. Zachęć uczniów i uczennice, którzy mają wyłączone kamerki, aby je na moment włączyli. Jeżeli odmówią, nie szkodzi. Zrób zdjęcie ekranu, na którym wyświetlają się twarze uczestników i uczestniczek zajęć, i opublikuj je na klasowym forum. Na koniec podziękuj wszystkim za udział w spotkaniu.

ZAŁĄCZNIK NR 3

a) Fotografia nr 1 – mur w getcie warszawskim

Mur. Granica ghetta. Z okna roztacza się widok na obie strony. W murze na dole jest otwór odpływowy, przez który przejść może dziecko. W kącie przy murze stoją dwaj żołnierze. A od strony żydowskiej, z ghetta, przychodzi matka z dzieckiem. To sześciolatek dziecko jest żywicielem całej rodziny. Ten sześciolatek starzec przez ściek, przez rynsztok szmugluje do ghetta żywność dla rodziny. I teraz też zapatrzony w pieniądze i worek schyla się i zaczyna pełzać przez otwór. Przetknąwszy głowę, zaczyna się rozglądać i spotyka się wzrokiem z czekającymi żołnierzami.

Źródło: Wojdystawski (imię nieznane), *Wspomnienia, szkice, refleksje*, [w:] Archiwum Ringelbluma. Antologia, Wrocław 2019, s. 37–38.

b) Fotografia nr 2 – mur berliński

Kiedy stanął mur, jednej nocy zmieniło się wszystko. Miasto przecięto na pół. Podzielono ulice, linie tramwajowe i metro, skwery, place. Podzielono rodziny, kolegów szkolnych i współpracowników. Wcześniej między strefami sowiecką i aliancką można się było poruszać, mieszkać w jednej, a pracować albo uczyć się w drugiej. O pierwszej w nocy z 12 na 13 sierpnia 1961 roku, w ścisłej tajemnicy i z doskonałym przygotowaniem, granice miasta zostały zamknięte. Na początku rozwinięto drut kolczasty, następnego dnia element po elemencie zaczęła się budowa muru. Zdarzało się, że lewa strona ulicy była zachodnia, a prawa wschodnia, jak na Bernauer Straße. W budynkach po wschodniej stronie władze zamknęły drzwi i zamurowały zachodnie okna, bo ludzie skakali z nich w stronę wolności.

Źródło: A. Wójcińska, *Fluchthefer*, [w:] *Mur. 12 kawałków o Berlinie*, Wołowiec 2016, s. 49.

c) Fotografia nr 3 – mur bezpieczeństwa

Gdy mieszkającym tutaj dzieciom piłka wpadnie za mur, nie mają szans jej odzyskać.

Źródło: R. Shehadeh, *Dziennik czasu okupacji*, przeł. A. Sak, Kraków 2014, s. 33.

Gdy członkowie komitetu protestacyjnego przyszedli na sporne wzgórze, zobaczyli kilka wykarczowanych oliwnych drzew. Żołnierze poinformowali, że będą karczować następne, gdyż stoją na drodze do budowanego muru. Mają obowiązek udzielać wieśniakom takich informacji, żeby Palestyńczycy mogli swoje drzewa przesadzić gdzie indziej. Lecz wiadomo, że wykarczowane oliwki umierają. A i Mohamed oraz komitet protestacyjny Bil'in nie widzieli żadnego powodu, żeby ich oliwki rosły gdzie indziej.

Tak więc 4 maja 2005 roku przykuli się łańcuchami do drzew. W stronę wojska nie poleciał żaden kamień. Obejmowali oliwne drzewa, póki żołnierze nie

przecieli łańcuchów i nie wciągnęli ich do suk. Całkiem głupieli, bo nie wiedzieli, co robić z protestującymi. Byli zaszokowani, nigdy wcześniej ich to nie spotkało, spodziewali się walki, a nie protestów, które może kiedyś widzieli w telewizji, w wykonaniu radykalnych ekologów. Co robić z tymi Arabami, którzy nie chcą się bić, a tulą drzewa?

Źródło: P. Smoleński, *Oczy zasypane piaskiem*, Wołowiec 2014, s. 204.

d) Fotografia nr 4 – mur na granicy Meksyku i Stanów Zjednoczonych

Ten płot ciągnie się przez ponad 1100 km od Tijuany po El Paso, dzieląc na dwoje miasteczka, społeczności, a często i rodziny. Bywa, że dziecko z rzadka widuje któregoś z rodziców, bo matka pracuje „tam”, ojciec mieszka i pracuje „tu”, ktoś czeka na zieloną kartę, ktoś inny ją utracił. [...] To dlatego od czasu do czasu na tym odcinku granicy odbywa się święto łączenia rodzin, krótkie jak błysk flesza, znacznie krótsze niż widzenia w więzieniu. W ubiegłym roku amerykańska organizacja Border Network for Human Rights rozwinęła tak skuteczną kampanię „Hugs not Walls” – „Objęcia zamiast murów” – że wywalczyła od rządu pozwolenie i pewnego październikowego dnia zasieki otworzyły się i przez Rio Bravo przeszło 200 rodzin, by paść sobie w ramiona. Strażnicy przez trzy minuty nie pytali o papiery i zezwolenia, a pary zwierzały się w uściskach, rodziny w pocałunkach, gorączkowo opowiadając, jak im leci, i planując, co dalej. Niektórzy nie widzieli się lata. Łzy płynęły obficie, a na obu brzegach rzeki klaskali szczęśliwi sąsiedzi.

Źródło: M. Stasiński, *Mur na granicy z Meksykiem. Rozdzieli rodziny, rzeki dragów nie zatamuje*, „Gazeta Wyborcza”, 03.03.2017, <https://wyborcza.pl/magazyn/7,124059,21451219,mur-na-granicy-z-meksykiem-rozdzieli-rodziny-rzeki-dragow.html>.

e) Fotografia nr 5 – blokada policyjna na ulicach Atlanty podczas protestów po śmierci George’a Flyoda

Demonstrujący symbolicznie klęczeli przez 8 minut, 46 sekund (tyle czasu policjant przyduszał Floydą) i skandowali: „Nie mogę oddychać” (ostatnie jego słowa) oraz „Czarne życie ma znaczenie”. Wśród zalewających internet materiałów w pamięć zapadają nagrania, na których widać policjantów klęczących w tłumie.

Źródło: M. Zdzieborska, 8 minut, 46 sekund, „Tygodnik Powszechny”, 15.06.2020, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/8-minut-46-sekund-163689>.

f) Fotografia nr 6 – grodzone osiedla

Stoi w Skierniewicach. W 2009 roku mieszkańcy dwóch spółdzielczych bloków przy ulicy Mickiewicza jakoś tak nagle przestali się dogadywać. Jedni mieli drugim parkować pod oknami, w odwecie tamci wyprowadzali psy na trawnik sąsiadów. Między blokami stanął płot. Problemy jednak zostały. Psy wypróżniały się gdzie popadnie, ludzie parkowali nie tam, gdzie powinni. W dodatku ktoś ciągle niszczył ogrodzenie. Wina latała nad płotem na jedną i na drugą stronę. Mieszkańcy jednego z bloków postanowili więc odgrodzić się drugim parkanem, biegnącym równoległe do tego pierwszego. Były więc dwa bloki i dwa płoty. Kłótnie na chwilę ucichły. Każdy parkował u siebie, psy hasały po swoich trawnikach. Kłopot powstał tylko z przejściem między płotami. Zupełnie nie było wiadomo, do kogo ono należy, kto może nim chodzić, a komu tam przebywać nie wolno. W rezultacie stanął trzeci płot, równoległy do pierwszego i drugiego. I każdy z osiedla może już teraz wychodzić swoją ścieżką.

F. Spinger, *Wanna z kolumnadą. Reportaże o polskiej przestrzeni*, Kraków 2020.

g) Fotografia nr 7 – strefy wolne od LGBT

W 2019 roku około 60 gmin, powiatów i województw ogłosiło się strefami wolnymi od LGBT – miejscami pozbawionymi szacunku do osób LGBT i ich praw. Samorządowcy głosowali za homofobicznymi stanowiskami i uchwałami deklarując walkę z „ideologią LGBT” oraz chronienie „tradycji i chrześcijaństwa”. Aby zwrócić uwagę na homofobiczne uchwały i sytuację osób LGBT w tych regionach postanowiłem stworzyć znak drogowy, który odzwierciedla te stanowiska i oznaczyć te samorzady, które ogłosiły się strefami wolnymi od LGBT. Na jego pomysł wpadłem pod koniec 2019 roku – wtedy też zrobiłem pierwsze zdjęcia do swojego projektu.

Źródło: B. Staszewki, O mom projekcie, <https://lgbtfreezones.pl/pl/art-project>.

Zdjęć jest na razie niewiele. Świdnik, Zamość, Puławy, Końskowola... Typowy polski krajobraz, szosa, brudne pobocze i znak informujący o wjeździe na teren zabudowany. Do tablicy z nazwą miejscowości doczepiona jest nowa tabliczka, która informuje w kilku językach o tym, że wjeżdżasz do „strefy wolnej od LGBT”. **Na tym tle Bartosz Staszewski portretuje pojedyncze osoby**, które w tych strefach mieszkają i nie mieszczą się w dopuszczalnej przez samorządowców normie. [...] Te zdjęcia to odpowiedź reżysera i aktywisty na ogłaszane przez jednostki samorządowe deklaracje o „strefach wolnych od LGBT”. Staszewski sam doczepia tabliczkę, jedynie na potrzeby fotografii. Wykonanie znaku zlecił już w sierpniu poprzedniego roku, ale akcję uruchomił w Internecie niedawno. Zdjęcia zszerował na Facebooku oraz umieścił na specjalnej stronie projektu. [...] Zdjęć jest niewiele, ale na stronie projektu Staszewski umieścił mapę, która czerwonym kolorem punktuje, jak duży obszar Polski obejmuje już „strefa wolna do LGBT”, głównie południowo-wschodnią część kraju. Deklaracje przyjmują gminy, powiaty, a nawet całe województwa. Źródło: K. Sienkiewicz, Jestem ze strefy, „Dwutygodnik”, <https://www.dwutygodnik.com/arttykul/8726-jestem-ze-strefy.html>.

h) Fotografia nr 8 – Parawanie

W słowniku krajowego plażowicza wciąż pojawiają się nowe słowa, jednocześnie giną inne. Tak zniknął grajdół, czyli rodzaj okopu, w którym wylegiwali się wczasowicze. Wystarczył im koc, a czasami jedynie ręcznik pod głowę. Cywilizacja grajdółów charakteryzowała się względną otwartością na drugiego okopanego rodaka, zaś funkcję pośredników między najmniejszymi komórkami plażowej społeczności pełniły dzieci, które korzystając ze swej uprzywilejowanej pozycji, sypały piaskiem po oczach. [...] Nowym słowem, które w sezonie wczasowym 2015 zrobiło oszałamiającą karierę, jest „parawanie”. Parawan, jako rekwizyt znany od niepamiętnych czasów, na naszych oczach zmienia swe przeznaczenie. Już nie chroni przed wiatrem od morza, jak niegdyś, lecz od drugiego plażowicza. Ponadto nie jest to już pojedynczy parawan, lecz cała kompozycja parawanów ogarniających znaczne terytorium. (Jak słysząc, przemysł nadąża za obyczajami i dziś już można zamówić w internecie parawany dowolnej długości, nawet kilkunastometrowe). Wczasowicz za zbudowanymi w ten prosty sposób płóciennymi zasiekami czuje się bardziej komfortowo, jest niby na publicznej plaży, lecz zarazem u siebie. Źródło: Z. Pietrasik, Parawanie i inne obyczaje wakacyjne, „Polityka”, 18.08.2015, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/1629909,1,parawanie-i-inne-obyczaje-wakacyjne.read>.

AKTYWNOŚĆ 3. MIEJSKI TARG WYMIANY FAKTÓW I OPINII

 45 minut

Powiedz uczniom i uczennicom: Zostaliście honorowymi obywatelami i obywatelkami miasta Dobra Rozmowa. W tym roku po raz pierwszy weźmiecie udział w Miejskim Targu Wymiany Faktów i Opinii. Jakie są zasady tej wymiany? Każdy z was ma do wykorzystania tyle faktów i opinii, ile jest kart w talii – 52. Fakty i opinie dotyczą migracji. Są one zamieszczone na kartach stylizowanych na karty do gry. Wymieniacie się kartami między sobą. Jeśli zgadzacie się z tym, co jest napisane na karcie, zabieracie ją ze sobą. Możecie tej karty użyć przy kolejnej wymianie. Jeśli nie zgadzacie się z tym, co jest na niej napisane, możecie ją zwrócić, ale możecie ją również zatrzymać, a potem spróbować wymienić na inną. Wymieniając się kartami, mówicie:

- W mojej opinii..., Z mojego punktu widzenia..., Według mnie..., Myślę, że..., Sądzę, że..., Uważam, że...
- To jest fakt, że...

Ruch na Miejskim Targu Wymiany Faktów i Opinii jest gęsty i nieuporządkowany. Czasami wymianą będą rządzić emocje, a czasami rozsądek i chłodna kalkulacja. Może się zdarzyć tak, że będziecie chcieli jak najszybciej się pozbyć ze swojej talii jakiejś karty, ale też tak, że będziecie poszukiwać karty z określonym faktem bądź opinią.

Czy są w tej grze zwycięzcy i przegrani? I tak, i nie. Celem gry jest pokojowa wymiana opinii i faktów, choć może się ona nieoczekiwanie przerozdzić w wojnę informacyjną. Na wojnie informacyjnej fakty bierze się za

opinie, a opinie za fakty. Pokój gwarantuje efektywną komunikację: fakty są wtedy faktami, a opinie opiniami. Pokojową wymianę faktów i opinii regulują zasady dobrej rozmowy. W czasie wojny te zasady nie obowiązują.

PYTANIA KLUCZOWE

- Czym się charakteryzują fakty, a czym opinie? Jak je odróżnić?
- Jak argumentować i uzasadniać własne stanowisko?
- Co sprzyja budowaniu porozumienia między ludźmi, a co je utrudnia, a wręcz uniemożliwia?

CELE

Uczeń/uczennica

- zna i stara się stosować zasadę dobrej rozmowy: „Ważne, żeby mówić, ważne, żeby słuchać”
- odróżnia fakty od opinii
- zapoznaje się z różnymi faktami i opiniami na temat migracji
- analizuje własne przekonania, rozważa, co jest ich źródłem, poszukuje dla nich uzasadnienia
- porównuje własne przekonania z przekonaniem innych osób będących stroną w dyskusji.

Zaprezentuj animację *Rozmawiajmy o migracjach*

 10 minut

25. Poproś uczniów i uczennice, aby wymienili reguły dobrej rozmowy, o których jest mowa w animacji.

26. Zapisz reguły na tablicy/tablicy interaktywnej.

27. Zachęć uczniów i uczennice do dyskusji na temat reguły dobrej rozmowy: „Ważne, żeby mówić, ważne, żeby słuchać”. Zapytaj, dlaczego warto jej przestrzegać.

Miejski Targ Wymiany Faktów i Opinii

35 minut

28. Przedstaw uczniom i uczennicom zasady udziału w Miejskim Targu Wymiany Faktów i Opinii.

5 minut

29. Zaproponuj uczniom i uczennicom udział w burzy mózgów. Poproś, aby wspólnie się zastanowili, czym się charakteryzują fakty, a czym opinie. Zanotuj odpowiedzi na tablicy/tablicy interaktywnej, zachowując podział na fakty i opinie.

30. Rozdaj/prześlij karty faktów i opinii. Każdy uczeń i każda uczennica otrzymuje jeden zestaw kart faktów i opinii.

Lekcja w klasie: Zaadoptuj przestrzeń na Miejski Targ Wymiany Faktów i Opinii. Uczniowie i uczennice mogą rozmawiać ze sobą, spacerując po klasie, siedząc w ławkach czy na podłodze. Wymiana faktów i opinii toczy się własnym rytmem. Ingeruj w przebieg spotkania tylko wtedy, gdy zauważysz, że dzieje się coś niepokojącego.

Lekcja online: Podziel uczniów i uczennice na grupy według przyjętej przez siebie metody. Prześlij im wirtualny zestaw kart opinii i faktów. Zaprosz ich do udziału w dyskusji w poszczególnych grupach.

5 minut

31. Po upływie 15 minut poinformuj uczniów i uczennice, że Miejski Targ Wymiany Faktów i Opinii dobiegł końca. Rozłóż na ławce 52 karty oraz poproś uczniów i uczennice, aby pogrupowali je w kategoriach: „fakty” oraz „opinie”. Upewnij się, czy karty zostały pogrupowane prawidłowo. Zapytaj, czy w trakcie wymiany pojawiły się problemy z odróżnieniem faktów od opinii.

10 minut

32. Poproś uczniów i uczennice, aby podzieli się swoimi uwagami, refleksjami, wrażeniami dotyczącymi udziału w Miejskim Targu Wymiany Faktów i Opinii.

Zadaj uczniom i uczennicom następujące pytania:

- Czy biorąc udział w Miejskim Targu Wymiany Faktów i Opinii, poszerzyłeś/poszerzyłaś wiedzę na temat migracji?
- Czy wymianie faktów i opinii towarzyszyły rozmowy? Jeśli tak, to czy te rozmowy toczyły się zgodnie z zasadami dobrej rozmowy?
- Czy wymianie faktów i opinii towarzyszyły spory?
- Czy ktoś z uczestników i uczestniczek Miejskiego Targu Wymiany Faktów i Opinii próbował cię przekonać do swoich racji?
- Czy próbowałeś/próbowałaś przekonać kogoś do swoich racji? Czy któraś z wypowiedzi uczestników i uczestniczek Targu zmieniła twoje przekonania?
- Czy wyrażałeś/wyrażałaś sprzeciw wobec poglądów, opinii, przekonań, z którymi się nie zgadzałeś/nie zgadzałaś?
- Czy wśród kart były takie, których chciałeś/chciałaś się pozbyć? Jeśli tak, to dlaczego? Jaka to była karta?

33. Podziękuj uczniom i uczennicom za udział w zajęciach.

ZAŁĄCZNIK NR 4

Miejski Targ Wymiany Opinii

1. Romowie i Romki są muzykalni i lubią tańczyć.
2. Polacy i Polki są najbardziej religijnym narodem świata.
3. 27% wyznawców i wyznawczyń islamu we Francji jest zdania, że prawo szariatu musi mieć pierwszeństwo przed prawem francuskim.
4. Ukraińscy pracownicy i pracowniczki przyczyniają się do rozwoju polskiej gospodarki.

5. Mur berliński runął w nocy z czwartku 9 listopada na piątek 10 listopada 1989 roku.
6. Nie wszyscy muzułmanie to terroryści, ale wszyscy terroryści to muzułmanie.
7. Uchodźcy i uchodźczynie roznoszą choroby.
8. Azja Południowa i Afryka Subsaharyjska są miejscami, w których żyje przytłaczająca większość ludzi w skrajnym ubóstwie.
9. Muzułmanie i muzułmanki mają dużo dzieci, więc istnieje niebezpieczeństwo, że za kilka lat zdominują Europę.
10. Polacy i Polki chcą wyjść z Unii Europejskiej.
11. Co drugie dziecko w krajach dotkniętych wojną przestało uczęszczać do szkoły podstawowej w 2011 roku. To około 28,5 miliona dzieci.
12. Europie grozi islamizacja w wyniku napływu migrantów i migrantek z Dalekiego Wschodu.
13. Wysokie wskaźniki ubóstwa często dotyczą państw małych, niestabilnych i dotkniętych konfliktami zbrojnymi.
14. Islam w większym stopniu niż inne religie zachęca do przemocy.
15. Przed II wojną światową mieszkało w Polsce około trzech milionów Żydów i Żydówek.
16. Stolicą Ukrainy jest Lwów.
17. Więcej niż połowa dzieci niechodzących do szkoły żyje w Afryce Subsaharyjskiej
18. W przeciągu ostatniej dekady przynajmniej 100 milionów osób zostało zmuszonych do ucieczki ze swoich domów w poszukiwaniu schronienia w innych częściach swojego kraju lub poza jego granicami.
19. 1% ludności świata jest na wygnaniu.
20. Ukraińcy i Ukrainki są wykształceni, ale i tak w większości pracują fizycznie.
21. Najmniejszą grupą etniczną w Polsce są Karaimi i Karaimki.
22. Tatarzy i Tatarki stanowią autochtoniczną i najstarszą z grup muzułmańskich żyjących w naszym kraju.

23. Emigrant, emigrantka to osoba, która wyjeżdża z kraju pochodzenia.
24. Uchodźca, uchodźczyni to osoba, która na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem w kraju pochodzenia z powodu rasy, religii, narodowości, przekonań politycznych lub przynależności do określonej grupy społecznej nie może lub nie chce korzystać z ochrony tego kraju.
25. Mianem uchodźców, uchodźczyń klimatycznych określa się „ludzi zmuszonych do opuszczenia ich tradycyjnych środowisk życiowych, czasowo lub na stałe, ze względu na określone zakłócenia środowiskowe (*environmental disruption*) (naturalne lub spowodowane przez człowieka), które zagrażają ich egzystencji lub poważnie wpływają na jakość ich życia”.
26. W prawie międzynarodowym pojęcie uchodźcy, uchodźczyni jest definiowane przez konwencję genewską z 1951 roku.
27. *Non-refoulement* jest podstawową zasadą w międzynarodowym prawie uchodźczym, która oznacza ochronę uchodźców i uchodźczyń przed wydaleniem do miejsc, w których ich życie lub wolność mogą być zagrożone.
28. Japończycy i Japonki nie okazują emocji.
29. 20 czerwca jest obchodzony Światowy Dzień Uchodźcy.
30. W Afryce Subsaharyjskiej, Oceanii i Zachodniej Azji dziewczęta wciąż napotykają na bariery w dostępie do edukacji na poziomie podstawowym i średnim.
31. Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030 (inaczej Agenda Post-2015) jest planem rozwoju dla świata zakładającym wyeliminowanie ubóstwa, godne życie dla wszystkich ludzi oraz zapewnienie pokoju do 2030 roku.
32. Wśród uchodźców i uchodźczyń największą grupę stanowią młodzi mężczyźni.
33. Polki i Polacy emigrują głównie do Europy Zachodniej, a zwłaszcza do Niemiec i Wielkiej Brytanii.
34. Angielski, niemiecki, duński, niderlandzki, szwedzki, norweski i islandzki należą do grupy języków germańskich.
35. Polacy i Polki są gościnni.
36. W Polsce do mniejszości etnicznych należą: Karaimi, Łemkowie, Romowie, Tatarzy.
37. Głównym skupiskiem Polonii amerykańskiej jest Chicago.
38. Migranci i migrantki wzbogacają kulturę krajów, do których przybywają.
39. Co godzinę przybywa na Lampedusę łódź z uchodźcami i uchodźczyniami.
40. Niemki są brzydkie.
41. Bezrobotny ma w Polsce gorzej niż uchodźca. Utrzymanie tego drugiego kosztuje dużo więcej.
42. Będzie islam, będą gwałty.
43. Zderzenie cywilizacji jest faktem.
44. Na świecie żyje 7,8 miliarda ludzi.
45. Największym kontynentem jest Azja.
46. W Europie mieszkają obecnie 742 miliony osób, co stanowi 10,4% ludności świata (dane z 2013 roku).
47. W Europie dominującą grupą wyznaniową są chrześcijanie i chrześcijanki.
48. Żydzi i żydówki nie jedzą wieprzowiny.
49. Polskę stać na przyjęcie uchodźców i uchodźczyń.
50. Polski nie stać na przyjęcie uchodźców i uchodźczyń.
51. Migranci i migrantki nie dostosowują się do kultury kraju przyjmującego.
52. W Paryżu, Brukseli czy Londynie są całe dzielnice, które stały się wylęgarnią dżihadu.

Więcej materiałów na stronie internetowej: www.globalna.ceo.org.pl.

Materiał powstał w ramach projektu „I am European: Historie i fakty o migracjach na XXI wiek” realizowanego przez Centrum Edukacji Obywatelskiej. Projekt jest finansowany ze środków Unii Europejskiej i współfinansowany przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności w ramach programu "Szkoła ucząca się". Treść wyraża wyłącznie poglądy autorów, autorek i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności ani Unii Europejskiej.

„I am European: Historie i fakty o migracjach na XXI wiek” jest częścią programu DEAR (The European Commission's Development Education and Awareness Raising Programme), który wspiera projekty angażujące społeczeństwo Unii Europejskiej w globalne zagadnienia rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego. Poprzez finansowanie programów takich jak „I am European: Historie i fakty o migracjach na XXI wiek” DEAR promuje uniwersalne wartości, m.in. wolność, demokrację, praworządność oraz umożliwia obywatelom i obywatelkom Europy włączenie się w globalny rozwój. Program DEAR finansuje około 30 programów w krajach członkowskich UE. Projekty te przyczyniają się do zwiększenia zrozumienia i zaangażowania Europejki i Europejczyków w kreowanie pozytywnych zmiany społecznych zarówno na poziomie lokalnym, jak i międzynarodowym. Działania DEAR wspierają również pracę UE na rzecz realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju.

Wydawca: Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej
ul. Noakowskiego 10, 00-666 Warszawa
www.ceo.org.pl

Warszawa 2021

Autorka: Barbara Głąb
Redakcja merytoryczna: Julia Godorowska
Redakcja językowa i korekta: Justyna Yitzler
Projekt graficzny i skład: RZECZYOBRAZKOWE

Materiał jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe.
Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Centrum Edukacji Obywatelskiej. Więcej o wolnych licencjach:
<http://creativecommons.pl>.

